

T159507

การวิเคราะห์ข้อมูลโบราณวัตถุเพื่อการศึกษาและจัดแสดง : กรณีศึกษาใบเสมาหินทรายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น (DATA ANALYSIS ON ARCHAEOLOGICAL OBJECTS FOR EDUCATION AND EXHIBITION : A CASE STUDY IN SAND STONE SIMA IN KHON KAEN NATIONAL MUSEUM)

ทศพร ศรีสมาน 4136603 LCCS/M

ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พรทิพย์ อุสุภรัตน์, ศศ.บ., ศศ.ม., วชิราภรณ์ วรรณดี, อบ., อม., อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, ศศ.บ. ศศ.ม.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง ภาพสลักที่ปรากฏบนใบเสมาหินทราย จำนวน 15 ใบ ที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น สำหรับวิธีการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้การศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ ประกอบกับการตรวจสอบหลักฐานจากงานทะเบียน ควบคุม โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เอกสารทั้งในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผสมผสานกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผลการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับใบเสมาในแง่มุมต่าง ๆ โดยแบ่งออกได้เป็นสองประเภท

ประเภทแรก คือข้อมูลที่เป็นบริบทของใบเสมาหินทราย ประกอบด้วยความหมายความเป็นมาและการใช้ประโยชน์ของใบเสมาหินทรายในการพุทธศาสนา ความเป็นมาและพัฒนาการของใบเสมาหินทรายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากหลักฐานทางโบราณคดีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับระหว่างใบเสมาหินทรายกับการแพร่เข้ามาของวัฒนธรรมทวารวดีในภาคอีสาน

ประการที่สอง คือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาพสลักที่ปรากฏบนใบเสมาหินทรายทั้ง 15 ใบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยมีทั้งเรื่องในพุทธประวัติและนิทานชาดกเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะชาดกในกลุ่มมหานิบาตชาดก

การศึกษาภาพสลักเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก หากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น นำไปปรับให้เหมาะสมกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานฯ ซึ่งผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้พุทธศาสนาของผู้เข้าชม และในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการนำเสนอข้อมูลวัตถุในลักษณะข้อมูลทางเลือกโดยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เข้าชมและความเหมาะสมของลักษณะการจัดแสดงที่เป็นอยู่

อย่างไรก็ดี การศึกษาและวิเคราะห์ภาพสลักบนใบเสมาทั้ง 15 ใบนี้ เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการศึกษาข้อมูลโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขณะเดียวกันยังมีโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุอีกหลายประเภทที่มีเนื้อหาและเรื่องราวที่น่าสนใจลักษณะเดียวกัน แต่ขาดการศึกษาวิเคราะห์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น ที่จะต้องเร่งดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

คำสำคัญ : ใบเสมาหินทราย / การศึกษาเพื่อการจัดแสดง

TE 159507

DATA ANALYSIS ON ARCHAEOLOGICAL OBJECTS FOR EDUCATION AND EXHIBITION : A CASE STUDY IN SAND STONE SIMA IN KHON KAEN NATIONAL MUSEUM

TOSSAPORN SRISAMARN 4136603 LCCS/M

M.A. (CULTURAL STUDIES)

**THESIS ADVISORS : PRONTIP USUPARAT, M.A., WAGHIRA PORNWANDE, M.A.,
ARUNSAK KINGMANEE, M.A.**

ABSTRACT

The thesis entitled "Data Analysis on Archaeological Objects for Education and Exhibition: A Case Study in Sand Stone Sima in Khon Kaen National Museum" is the study of fifteen sima (boundary stones) exhibited in the Khon Kaen National Museum. The researcher applied the iconographical method to the examination of evidence from the registration office where archaeological objects and art objects are controlled, used primary and secondary documents, and interviews of experts.

The research result revealed information on sima which can be divided into two sources as follows:

The first source is a context of sand stone sima which consists of meaning, history, usage of sima in Buddhism, background and development of sima in the northeastern region based on archeological evidence, and relation between sand stone sima and dissemination of Dvaravati culture in northeastern Thailand.

The second source is a study of the pictures sculptured on the fifteen sima which depict the story of Buddhism such as the History of Lord Buddha and Jataka stories (the stories of former incarnations of the Buddha), especially in the group of the Great Jataka.

The study of those sculptured pictures would be greatly beneficial, if the museum properly applies information gathered in the study to its exhibition in order to benefit visitors to understand the belief of Buddhism in Thai society. At this point, the researcher has recommended a guideline to present the object data as an alternative, which is based on visitor satisfaction and appropriateness of the existing exhibition.

However, the study and analysis of these fifteen sima are only a case study in collecting data from archaeological objects and art objects exhibited in Khon Kaen National Museum. There are other interesting archaeological objects and art objects which have not been analyzed. It is suggested that the national museum be concerned with this issue.

**KEY WORDS : ARCHAEOLOGICAL OBJECTS / ANALYSIS / EDUCATION /
EXHIBITION / KHON KAEN NATIONAL MUSEUM**

148 P. ISBN 974-04-3931-4